

דף עיון

"לודז'רים חיטה אורה" אוצר דבורה זונדרמן
אורנה - גן גולדמן
ובך הוא אומן:
"כינור מצהה ותורה אירן" [מגילה ט' ז]

לזכרה של: אורנה מושקוביץ ע"ה
משואות-יצחק

במפרשים

וילע ע"ז ממושקוביץ * משואות-יצחק 79858, נב. שדה-אגת * נול': 08-8581440 * פקס: 08-8503835

פרק תשנת תשס"ח

כ"ר מה, ז) מפני מה היו אמהותינו עקרות מפני שהקב"ה מתאהה לתפילהן של צדיקים, הרי מחתמת תפילת ומצעים טובים של שרה וכתחה לבן, שכזה נקרהת חי ולא מת. וזהו שאמר הכתוב 'שני חי שרה', פירוש ששרה גרמה חיים לשנים רבותה, על ידי מעשים טובים ותפילהה גרמה שייהיה חיים לה, והיינו שוכתה לבן על ידי מעשים טובים, שעלה ידי זה לא נקרהת מות רק חי, וזה 'שני חי שרה', ששרה גרמה חיים לשנים שלא כו'. וhaben:

א. קדושת לוי. יהיו חי שרה מאה ובו שני חי שרה (כג, א). נראה לי בסיעתה דשמי, על פי דבריו חכמיינו ז"ל (נידים סד, ב), ומובה ברש"י פרשת ויצא בפסוק (ל, א) עצם אין מטה אנסי', דכל אשה שאין לה בניים קרויה 'מטה', רק כשייש לה בניים היא חייה. וידוע אמר חכמיינו ז"ל (שכת קני, א) שהשם אמר לאברהם אבינו ע"ה 'צא מיצטגניות שלך', כי שרי לא תלד שרה תלה, הרי שנבראת במול שלא תלה, רק על ידי מעשים טובים וכתחה שישתנה מזלה, כמו אמר חכמיינו ז"ל (נידים סד, א):

- הנפקה*
1. **אם איתה קווי אספיר לפסוק הוא אפסס את זכרינו?**
  2. **מהו אהמתינו היין אקרים?**
  3. **כמה נכתה שרה מכאן?**
  4. **הה שערת המתיחשות מחייב מכאן?**

* * *

ב. כל יקר.

פרק כג' פסוק ב'. **[ב] וַתִּמְתַּחֲתָתْ שָׂרָה בְּקָרִית אֶרְבֻּעַ הָוָא** חברון. ביליקוט מסיק ששרה למקום זה ארבעה שמות, ואלו הן: אשפל, מمرا, קרית ארבע, חברון. ואמרתי לפון טוב טעם ורעת על ארבעה שמות אלו, לפי שמקום זה הקצה לקברות, על פון נקרא בארכעה שמאות המורים על ארבע דרכים שהמיטה מציה בהם. כי יש מיטה שהאדם מת בהחתאו, כמו שכחוב: "כי בהחתאו מת" (בדבר כ"ג). ויש מיטה בעזן אחרים, כמו הבנים הנתקפים בעזן אביהם, וצדיק הנתקף בעזן הדור. ויש אשר בלי עזן ירוץון מן העולם, מצד המיטה הטבעית ופנור ארבעה יסודות, כי זה דבר טבעי שכל מרכיב סופו להפרדה. ויש מיטה נשיקה, והוא מיטה האדיקים שמתים בנשיקה, והוא לשון חבור.

ח'י שרה

אֲשֶׁר, עַל אֹדוֹת הַשְׂכָול אֲשֶׁר פָּרָטוּ מִן
הַעֲוֹלָם בְּעֵנוֹ שֶׁזֶה. קְרִירַת אַרְבָּעַ, עַל שֶׁבּ
הַפִּיקָה הַטְּبִיעִית, פָרָוד אַרְבָּעַ יִסּוּרוֹת, כִּי
הָאָדָם עִיר קְטַנָה וּקְרִירַת אַרְבָּעַ. חַבְדָּן, עַל
שֶׁסֶם הַחְבָּיר וּמִתְהַנֵּה נִשְׁקָה. וּמִתְהַנֵּה
שְׁרָה לֹא חִתָּה מִצְרָד שְׁנִי מִינִים הַרְאָשׁוֹנִים
שִׁישׁ בָּהֶם צָד עַזָּן, אַלְאָ מִצְרָד שְׁנִי הַמִּינִים אֲשֶׁר
בְּלֵי עָזָן יְרוֹצָן, לְכֹד נָאָמָר יְוַתְּמָת שְׁרָה
בַּקְרִירַת אַרְבָּעַ הוּא חַבְדָּן, לֹא הַזְּפִיר כִּי אָם
שְׁנִי שְׁמוֹת אַלְגָן, לְפִי שְׁמִיתָה חִתָּה מִמְּינִים,
דְּבָרֵינוּ עַל יְדֵי פָרָוד אַרְבָּעַ יִסּוּרוֹת וּבְנִשְׁקָה
וּחְבָור בָּאָמָור.

מִתְכָּלָג גַּתְּהַגְּזִיל וְמִתְסָגִיל?

?

מִתְגָּזָם גַּמְּאַת קְיָם אַסְמָה כְּלָעָרְגָּזָם?

* * *

וְעַנְיָנָה, כִּאֲשֶׁר תְּעַלְהָ מִחְשָׁבָתָם וּנְשָׁמְתָם
וְתַדְבֵּק לְפָעַלָה בְּשֶׁכְלַה הַפּוּעַל, כִּיּוֹן שְׁעַלָה
שׁוֹב לֹא יָרֶד, כִּי תַּשְׁאַר נְשָׁמָתוֹ מִחְבָּרָת שְׁמָה.
וְכִנְגָּדֶם בָּאוּ אַרְבָּעַ שְׁמוֹת אֱלֹהִים, הַחֹלְכִים עַל
מִנִּי מִתְהַנֵּה אָלוֹ: מִקְרָא, בְּגַדְגָּל הַמֶּת בְּחַטָּאת,
מַלְשָׁן "מִקְרָים הָיִיתֶם עִם ה'" (דְּבָרִים ט. ז.),
וּמַלְשָׁן זָקָן מִקְרָא. אַשְׁפֵּל, בְּגַדְגָּל הַמֶּת בְּעֵנוֹ
אַחֲרִים הַנְּעָשִׂין שְׁפּוֹלִים מִמְּנָה, כִּי הַקּוֹבֵר בְּנֵי
קְרִירַי שְׁפּוֹל, כִּמוֹ שְׁנָאָמָר: "לִמְהָא אַשְׁפֵּל גַּס
שְׁנִיכְסָם יוֹם אַחֲרֵי" (בראשית כו. מ. ה.), כִּי זֶה
הַחוֹטָא וְרַב מָרִי נְשָׁאָר שְׁפּוֹל וַיְחִידִי מִן זֶה
אֲשֶׁר הַוּמָת בְּעֵנוֹ, עַל כֵּן קָרָאוּ לִמְקוֹם הַהוּא

מִתְגָּזָם

1.

אַיִל נָה אַקְלָה אַקְלָה הַנְּאָות הַמְּלָאָן?

2. "הַיְכָן" אַתָּה שְׁרָה?

3.

מִתְגָּזָם גַּמְּאַת קְיָם אַסְמָה כְּלָעָרְגָּזָם?

* * *

ג. תְּוֻסָּת בְּרָכָה .

פרק כג' פסוק ב':

וַיָּקֹם הַשְׁרָה וְהַמְעָרָה אֲשֶׁר בָּוּ לְאַבְרָהָם
לְאֲהֹוֹת קָבֵר מִתְּאַת בְּנֵי חַת (כ"ג ב')
לֹא נִתְבָּאֵר עַל מַה חֹזֶר עַנְיָן הַקְמָה זוֹ אֲחָרִי שְׁכָבָר כְּתָב (פסוק י"ז) וַיָּקֹם
שְׂדָה עֲפָרוֹן הַשְׁרָה וְהַמְעָרָה לְאַבְרָהָם לְמִקְנָה. וְגַם הַלְשׁוֹן מִתְּאַת בְּנֵי חַת
אִינוּ מִבּוֹאָה, שְׁהָרִי מְהָם לֹא קָנָה כָּל.

וְאִפְּצָר לּוּמָר, דְּהַפְּסָוק הַזֶּה כּוֹדֵעַ, כִּי לֹא רַק לְקִבּוֹרָת שְׁרָה קִמְהָה
הַמְעָרָה, אֲךָ גַם לְאֲחֹזָה קָבֵר לְדוֹרוֹת, וְהָהִיא תָּלִי גַם בְּנֵי חַת, שְׁהָרִי
יִכְלִילָם לְמִתְּהָוֹת כְּדִין בְּרִ מְצָרָא, אֲךָ מִכְּיוֹן שְׁכָבָר אֶת שְׁרָה לְעֵינִי כָּל וְלֹא
מִיחָיָה, הַבִּיעּוֹ בְּזֹה אֶת הַסְּכָמָת שִׁיקָום לוֹ הַקְנִין לְדוֹרוֹת, לְאֲחֹזָה קָבֵר, וְהָ
מַרוֹמָה בְּלֶשׁוֹן מִתְּאַת בְּנֵי חַת, כְּלָוָרָה, מְרַצּוֹנָם וּמְרַשׁוֹתָם.

מִתְגָּזָם

1.

אֵה קְיָם אַזְיָן כְּלָעָרְגָּזָם הַזָּהָבָה?

2.

כְּלָעָרְגָּזָם אַזְיָן הַתְּמָאָזָה אֶת קְיָם יְמִסְיָה הַאֲוֹכְלָמִים?

3. הַמָּקָם הַזָּהָבָה?

* * *

ד. רְשַׁיְרַדְלִישׁ .

פרק כד' פסוקים ד'/ה':

(ד) לְבָנִי לִיצָחָק. הַרְיָה אֶלְוָ שְׁתִי בְּחִינּוֹת: "לְבָנִי",
בְּרָאֵשׁ וּרְאֹשֶׁנָה תְּהִיה רָאוּה לְהִיָּה אֲשֶׁר לְבָנִי,
תְּצִדְיַן אֶת הַתְּקֻוָה לְהִיָּה בַּתִּי, כְּドָרָךְ שְׁהָוָא בָנִי
וְהַזְּדִירָה הַכְּלִילָה בִּיחָס לְאוֹפִיה. אֲךָ יִכְלִילָם שְׁנִי בָנִי
אָדָם לְהִיָּה מְצָוִינִים כְּשֶׁלְעַצְמָם, וְעַם זֶה לֹא יִתְאִימָן
זֶה לֹזֶה בְּאוֹפִים האַינְדִּיבִּידָוָלִים, מְשׁוּם כֹּךְ: "לִיצָחָק";
יַדְאָה אַלְיָעוֹר שְׁתַתְּהִים אֲשֶׁר לְאוֹפִיו האַינְדִּיבִּידָוָלִי שְׁלִ
יצָחָק. הַרְיָה יִשְׁלַׁכְתָּה, כִּי כְּאֶשְׁר דָחַה אַבְרָהָם אֶת בְּנָת
כְּנָעַן, גַם אֲנָשִׁי אָרָם הָיו עֲבוֹדָה זָרָה. לְפִיכְךָ,
לֹא אֲלִילִי כְּנָעַן, אֶלְאָ הַשְׁחִיתָה מוֹסְרָה שְׁבָכְנָעַן הִתְהַ
הַמְנִיעָה לְהַחְלָתָנוּ. אֲלִילָות הִיא בִּיטּוֹה תְּعִיתָה הַשְׁלָל,
וְלֹו יִשְׁתַּקְנָה. אֲךָ שְׁחִיתָה מוֹסְרָה תְּוֹפֵת אֶת כָּל
הַהְוִיה הַאֲנוֹשָׁה עַל כָּל עַומְק הַנְּשָׁמָה וְהַרְגֵשׁ, וְכַאֲן
גַם אַבְרָהָם לֹא יִכְלַל הִיא לְקוּוֹת לְמַצּוֹא לְבָנָו אֲשֶׁר צְנוּעָה
וְתְּהִוָה בְּמוֹסְרָה, אֲשֶׁר שְׁתַבְיָא לְבִיתָו אֶת פְּנִיתָה אַצְּלָוֹת
הַדּוּת וְתְּהִרָתָה מוֹסְרָה.

אֶל אָרְצִי וְאֶל מַוְלָדָתִי מַקְבִּיל אָלִי אָל:
לְבָנִי לִיצָחָק". "אָרְצִי" רֻומָן, כְּאָמָר לְעַיל (יב. א'),
עַל הַכְּיוֹן הַכְּלִילִי וְאַיְלוֹ "מַוְלָדָתִי" -- עַל הַמָּקוֹם
הַמּוֹצָמָם, עַל עִיר הַמּוֹלַדָת, אָוֹ וְכֵךְ כְּנָרָאָה כָּאֵן:
הַמְשִׁפחָה קָרוֹבָה.

(ה) אָוְלִי וְאָוְלָה" -- קָרוּב לְ"אָבָגָל" (אָבָגָל).
שְׁלַשְׁתָמָשׁ מַוְרִים עַל עַמְעוּמָם וּמַעֲרָפָה: בִּיחָס
לְאָוְרָה הַנְּשָׁמָי -- אָבָגָל, אָוְרָה הַרְחָחִי -- אָוְלָה, אָוְרָה
לְשִׁמְחָת הַלְּבָב -- אָבָגָל; מִכְּאָן "אָוְלִי", שְׁבָמָה: הַרְחָחִי
הַכְּל מּוֹטֵל בְּסֶפֶק.

תָּאָבָה. בְּנִיגּוֹד לְ"חַפְצָה", שְׁהָאָרְצָן הַנּוֹבֵעַ
מִנְטִיחָה הַלְּבָב, הַרְיָה "אָבָה" מַוְרָה עַל הַכְּנִיעָה לְרַצְוֹנוֹ שֶׁל
אָחָר, מִכְּאָן "אָנוֹיָת אָבָה" (איוב ט. כו): אָנוֹיָת "גִּנְעָוֹת"
וְקָלוֹת לְנִגְהָנָה. מְשׁוּם כֹּךְ "אָבָיָן" אָנוֹיָת: וְהַשְּׁתָּאָבָל כָּל,
אָלָא: וְהַשְּׁאָנוֹס לְהִיכְנָעַ לְרַצְוֹן אַחֲרִים, הַגְּנָול כָּוֹחַ
הַתְּגָנְדוֹת.

מילים

1. **כָּלְבָּנוּ אַיִלָּה קַרְעֵי צַפְּנַי הַיָּא כֹּוֹה שֶׁת פִּילְגָּשׁ, אֲהָוָה?**
2. **אֲהָוָה הַמְּפֻחָה פִּינְעֵרִי סַפְּנַי הַתְּמִקְנָה שְׁלָבָרְנוּ אַפְּלָגָה?**
3. **בָּנָה אַיִלָּה שְׁלָבָרְנוּ אַתְּ הַמְּפֻחָה?**
4. **אַיִלָּה הַיָּא אַסְכִּיכְיָה שְׁלָבָרְנוּ אַתְּ הַמְּפֻחָה: "אַיִלָּה" וְאֲהָוָה הַיָּא אַיִלָּה?**
5. **כָּלְבָּנוּ אַפְּלָגָה כְּבָרִי שְׁלָבָרְנוּ אַתְּ הַמְּפֻחָה?**
6. **אֲהָוָה צַפְּנַי אַיִלָּה אַיִלָּה נַעֲמָת שְׁלָבָרְנוּ כְּפִי כָּוֹג הַאֲכָלָתִים?**
7. **אֲיָלָה כְּנִיעָתָה יְאַיִלְעָה כְּבָרִי?**

* * *

ה. ספרדנו עם פילוש הרב י. קופלמן.

פרק כד' פסוק י': (ו) וַיַּקְרֵב עַבְדָּה עֲשָׂרָה גָּמְלִים מִגְּמָלִי אֲדֹנָיו, וַיְלַךְ²³. נִטְלָה רְשׁוֹת

מִאֲדֹנָיו לְלַכְתָּה אַחֲרֵי שְׁחָכֵין אֶת הַגָּמְלִים, וַיְלַךְ מִלְּפָנֵי אֲדֹנָיו. וְכֹל טוֹב אֲדֹנָיו בְּיַדְוֹ. נִטְלָה עַמוֹּן כְּלֵי כֶּסֶף וּכְלֵי נְזָבָב וּבְגָדִים, וְלֹא חִצְרָךְ בָּנָה לְטָלֵר רְשׁוֹת בֵּין הַכָּלָן קָנָה בְּנָדוֹן לְעַשּׂוֹת בּוֹ כְּרָצָנוֹ²⁴. וַיְמַקֵּם וַיְלַךְ. לְרַכְבָּו²⁵.

23. הקושי בפסוק מבואר: א. כי תרתי למלה לי ("וַיְלַךְ... וַיְמַקֵּם וַיְלַךְ"). ב. "וַיְלַךְ" היה ציריך להיות כתוב אחר "וְכֹל טוֹב אֲדֹנָיו" - "וַיְמַקֵּם העבד עשרה גמלים וככל טוב אֲדֹנָיו בְּיַדְוֹ וַיְלַךְ". לכן מפרש רבינו שה"וַיְלַךְ" הראשון מוסב על "זִיקְרָה... עַשְׂרָה גָּמְלִים וְגוּ" ופירשו שנטל רשות ללקת עמו גמר הכתנת הגמלים כאשר או נפרד מאדוני, ולו שחלך לדרכו, כמו בסופה של הפסוק. התורה כתבה "וְכֹל טוב אֲדֹנָיו בְּיַדְוֹ" לאחר ה"וַיְלַךְ" (דהיינו נטלה רשות) להציג שהראשונה נחוצה רק על עצם ההליכה ולא על מה שלקה עמו (עיין ד"ה הבא). 24. בהיותו זקן ביתו המושל בכל אשר לו. לא כרשי' ששתר מתחנה כתוב (אברהם) ליצחק על כל אשר לו. לדעת רבינו "וְכֹל טוב אֲדֹנָיו בְּיַדְוֹ" פירושו: "וְכֹל טוב אֲדֹנָיו" - נטל עמו, וזה מוסב, איפוא, על זיקת העבד וגוי. "בְּיַדְוֹ" - מכיוון שהכל היה "בְּיַדְוֹ" = לעשות בו כרצונו. 25. לעומת קבלת רשותו ואולי ברכתו.

מילים

1. **אֲהָוָה קַרְעֵי הַמְּפֻחָה?**
2. **הַיָּא שְׁלָבָרְנוּ שְׁוֹרָה נְלֵוָה שְׁלָבָרְנוּ?**
3. **אֲהָוָה אַיִלָּה אַיִלָּה שְׁלָבָרְנוּ אַיִלָּה כְּמִית אַיִלָּה וְאֲהָוָה שְׁלָבָרְנוּ?**